

AKABE BİATLARI

(بيعة العقبة)

Mekke'nin Akabe mevkiinde,
621-622 yıllarında
Medineli müslümanlarla
Hz. Peygamber arasında yapılan
iki anlaşma.

Arap yarımadasında Akabe adını taşıyan birçok yer vardır. Akabe biatlarının yapıldığı yer ise Mekke'de Mescid-i Harâm'a yaklaşık 3 km. uzaklıkta ve Mina hudutları içindedir. Hac sırasında şeytan taşlanan Cemerât bölgesinde, Cemre-i Akabe ismiyle anılan büyük şeytanın taşlandığı yere yakın etrafı tepelerle çevrili küçük, kuytu bir vadidir. Bugün burada, Medineli müslümanların Hz. Peygamber'e biat ettiğini hatırlatmak amacıyla inşa edilmiş bir mescid bulunmaktadır.

Hz. Peygamber, Cähiliye devri âdetlerine göre hac vazifesini yerine getirmek ve çevrede kurulan panayirlara katılmak için değişik bölgelerden Mekke'ye gelen Araplar arasında İslâm'ı yaymak amacıyla çeşitli faaliyetlerde bulunmaktaydı. Nübüvvetin on birinci yılına (620) rastlayan hac mevsiminde Yesrib (Medine) halkından bir grupla Akabe'de karşılaştı ve onlara İslâm'ı tebliğ etti. Hazrec kabilesine mensup olan altı kişilik bu grup İslâmiyet'i kabul edince, Hz. Peygamber onlardan kendisini Yesrib'e götürüp himaye etmelerini ve böylece İslâm dinini yaymasına yardımcı olmalarını istedi. Onlar da Evs kabilesiyle aralarında yıllardır süregelen savaşların yol açtığı düşmanlığın ortadan kalkacağını, bu yeni din vasıtasıyla iki kabile arasında birlik ve beraberliğin yeniden doğacağını ümit ettiklerini ifade ettiler. Medine'ye döndüklerinde Hazrec ve Evs kabilelerine İslâm'ı anlatacaklarını söyleyerek ertesi yıl Hz. Peygamber'le buluşmaya söz verdiler.

Bu küçük müslüman grubun Medine'de gösterdiği faaliyet sayesinde birçok kişi İslâmiyet'i kabul etti. Bunlardan on Hazrecli ve iki Evsli verilen söz üzerine ertesi yıl Mekke'ye gelip Akabe'de Hz. Peygamber'le buluştular. "Hiçbir şeyi Allah'a eş koşmayacaklarına, hırsızlık ve zina yapmayacaklarına, çocuklarını öldürmeyeceklerine, birbirlerine iftira etmeyeceklerine, emirlerine uyacaklarına" dair Hz. Peygamber'e söz verdiler ve ona biat ettiler. Nübüvvetin on ikinci senesi (621) Zilhicce ayında Akabe'de yapılan bu biata Birinci Akabe Biatı denir. Birinci Akabe Biatı, savaşla ilgili hususları ihtiva etmediği için Bey'atü'n-nisâ adıyla da anılmıştır. Hz. Peygamber Yesrib halkına İslâm'ı ve Kur'an'ı öğretmesi, orayı İslâm'ın merkezi Olm'aya elverişli hale getirmesi için Mus'ab b. Umeyr'i Yesrib'e gönderdi. Bir yıl boyunca Mus'ab'ın gösterdiği faaliyet, Yesrib'in iki büyük reisi Sa'd b. Muâz ile Üseyd b. Hudayr'ın müslüman olmaları ve çevrede İslâmiyet'in büyük kabul görmesi gibi birçok faydalar sağladı.

Nübüvvetin on üçüncü senesi (622) hac mevsiminde Hz. Peygamber'i Medine'ye davet etmeye karar veren, ikisi kadın yetmiş beş Medineli, asıl niyetlerini gizli tutarak hac için Mekke'ye giden müşrik Medineliler'le birlikte yola çıktılar. Mekke'ye varınca Hz. Peygamber'le gizlice haberleşerek hac vazifesinin ifasından sonra bir gece Akabe'de buluşmayı kararlaştırdılar. O gece Akabe'ye herkesten önce gelen Hz. Peygamber'in yanında sadece amcası Abbas b. Abdülmuttalib vardı. Abbas bir konuşma yaparak Hz. Muhammed'in kendi kabilesi arasında şerefli bir yeri bulunduğunu, ona inananların bağılıklarından dolayı, inanmayanların da aynı soydan oldukları için onu korumayı bir vazife bildiklerini, buna rağmen Hz. Muhammed'in Medineliler'in davetini kabul ederek oraya hicret etme arzusunun-

da olduğunu söyledi. Hz. Muhammed'i memleketlerine götürdükleri zaman başlarına çeşitli sıkıntılar gelebileceğine, bütün Arap kabilelerinin kendilerine düşman olacağına dikkatlerini çekti. Böyle bir durumda onu düşmanlarına teslim edeceklerse bu işten şimdi vazgeçmelerinin daha iyi olacağını ifade etti. Medineliler söylenenleri kabul ettiler ve Hz. Peygamber'e istediği şartlarda biata hazır olduklarını belirttiler. Bunun üzerine Hz. Peygamber bir konuşma yaptı, Kur'an okudu, onları İslâm'a daha kuvvetle bağlanmaya teşvik etti. Hicret ettiği takdirde kendisini canlarını, mallarını, çocuklarını ve kadınlarını korudukları gibi koruyacaklarına, rahat günlerde de sıkıntılı anlarda da ona itaat edeceklerine, bollukta da darlıkta da gerekli malî yardımları yapacaklarına, iyiliği emredip kötülüğe engel olacaklarına, hiç kimseden çekinmeden hak üzere bulunacaklarına ant içip biat etmeye davet etti. Orada bulunan Medineliler'in hepsi bu şartlarla ona biat ettiler. Bundan sonra Hz. Peygamber'in emri üzerine, Peygamber'le aralarındaki irtibatı sağlayacak on iki temsilci (nakib*) seçtiler. Bu anlaşmaya da İkinci Akabe Biatı denildi. İkinci Akabe Biatı, savaşla ilgili hususları ihtiva ettiği için Bey'atü'l-harb adıyla da anılmıştır. Bu anlaşmadan sonra Hz. Peygamber ashabına Medine'ye hicret etmeleri için izin verdi. Aynı yıl içinde kendisi de Hz. Ebû Bekir'le hicret etti. Böylece İslâm tarihinde yeni bir dönem, Medine dönemi başlamış oldu.

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, "Menâkıbü'l-enşâr", 43; Müslim, "Hudûd", 43; İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 428-467; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 217-223; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), II, 353-368; Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân*, IV, 134; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, II, 95-100; İbn Kayyim el-Cevziyye, *Zâdü'l-me'âd* (nşr. Şuayb el-Arnâvût — Abdülkâdir el-Arnâvût), Kahire 1970, II, 57; İbn Kesir, *el-Bidâye*, III, 148-168; Hamîdullah, *İslâm Peygamberi* (İstanbul 1980), I, 159; Martin Lings, *Muhammad, his life based on the earliest sources*, London 1983, s. 108-112.

AHMET ÖNKAL

Akabe biatlarının yapıldığı yerde daha sonra inşa edilen mescid ve kitabesi

AKABE MESELESİ

Osmanlı Devleti ile İngiltere arasında
1906'da meydana gelen
siyasî olay.

Mısır'dan sonra Küveyt'in de İngiliz nüfuzuna girmesi, Kızıldeniz'de büyük stratejik ehemmiyeti olan Akabe'nin önemini biraz daha arttırmıştı. Sinâ yarım-